

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ԿԱՐԵԻՈՐ ՆԻՍՏԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Յուև. 25-ին)

Յուև. 25-ին, ցերեկայ ժամը 12-ին, տեղի ունեցաւ խորհրդարանի Հանդիսաւոր նիստը Հայաստանի անկախութեան ճանաչման առթիւ: Ներկայ էին նախարարական կազմը նախարարապետի գլխաւորութեամբ, Անգլիայի, Ամերիկայի, Վրաստանի, Ազրբէջանի ներկայացուցիչները, բարձրաստիճան զինւորականներ և Հանդիսատեսների խումն բաղմութիւն: Դահլիճը զարդարւած էր դորգերով:

Նախագահում է Ա. Սահակեան:

Նախագահ. — Խորհրդարանի նախագահութիւնը տեղեկութիւն ստացաւ, որ Գերագոյն Խորհուրդը ճանաչել է Հայաստանի անկախութիւնը իբր ներկայ սահմանների մէջ. այդ առթիւ անհրաժեշտ համարեց հրաւիրել արտակարգ նիստ. խօսքը պատկանում է նախարարապետին:

Նախարարապետ Ա. Խատիսեան. — Յարգելի պատգամաւորներ, Հայաստանի Հանրապետութիւնը մտնում է իր պատմութեան նոր շրջանի մէջ. յունւար 23-ին անգլիական կառավարութեան պաշտօնական ներկայացուցիչ կողմից ստացւած հեռագիրը յայտնում է, որ Հայաստանի Հանրապետութիւնը Գերագոյն Խորհրդի կողմից ճանաչւած է փաստօրէն. սակայն, պարզ է ամենքիս համար, պարզ պիտի լինի ամբողջ աշխարհի համար, որ մենք մեր դատը լուծւած կը համարենք ա՛յն ժամանակ, երբ ճանաչելի միացեալ Հայաստանի անկախութիւնը (որոտրնդոստ ծափահարութիւններ): Այնուամենայնիւ, ներկայ ակտը մեր արիւնոտ ճանապարհի վրա մենք համարում ենք մի կայան, որտեղից նոր ուժերով պիտի դիմենք մեր վերջնական Հանգրւանը: Անհրաժեշտ է այսօր մի թոռուցիկ ակնարկ ձգել մեր անցեալ պատմութեան վրա ու ընդգծել, թէ ինչ ուղիներով հասանք ներկայ դրութեան: Հայ ազատագրական շարժումը, որ ունի կէս դարի պատմութիւն, ընթացել է թէ դիւանագիտական աշխատանքների և թէ ժողովրդի ինքնազործունէութեան ճանապարհով և, որպէս վերջնական նպատակակէտ ու իր ձերի պսակումն, ընդգրկել է միացեալ և անկախ Հայաստանի գաղափարը: 50 տարի առաջ հրապարակի վրա էր միայն տաճկահայ դատը. Տաճկահայաստանում ծնունդ առաւ հայ ազատագրական շարժումը և առաջին անգամ տաճկահայ խնդիրը դրեց միջազգային դիւանագիտութեան սեղանի վրա:

1878 թ. մարտ 3-ին Սան-Ստեֆանօում ընդունեց ռեֆորմների ծրագիրը, իսկ 1878 թ. յուլիս 10-ին Բերլինի դաշնագրով նոր փոփոխութիւնների ենթարկեց այն. տարիներ անցան, ոչ մի ռեֆորմ տեղի չունեցաւ և եւրոպական պետութեանց պահանջը 1880 թ. ապարդիւն անցաւ: Տաճկաստանը բոլոր միջոցներով աշխատում էր վերացնել ռեֆորմների խնդիրն ու օտարների միջամտութիւնը. դրա համար նա ընտրեց մի ճանապարհ՝ բնաջնջել հայ ժողովուրդը: